

Posudek diplomové práce Mileny Najmanové:
Státní maturita pro sluchově postižené studenty

Diplomová práce Mileny Najmanové představuje, srovnává a hodnotí maturitní zkoušky. Popisuje různé koncepce a jejich realizaci v českém školství. Sleduje nejen současný stav, ale všímá si proměn maturit v historické perspektivě.

Ze zadání diplomového úkolu, ale i z titulu práce vyplývá, že v centru diplomantčiny pozornosti budou předně školy pro sluchově postižené studenty. Již v úvodu na s. 7 zařadila autorka terminologickou poznámku, v níž upozorňuje, že ve své práci bude používat termín student se ztrátou sluchu; tak je tomu např. v 5. kapitole (*Maturita na školách se ztrátou sluchu*), a že termín sluchově postižený žák se bude vyskytovat pouze v citacích. Svoji volbu zdůvodňuje odkazem na práci A. Hudákové a J. Motejzíkové, které poukazují, že termín sluchově postižený může vyvolávat negativní konotace, sami představitelé této skupiny jej často vnímají jako pejorativní. Z tabulky 6 na s. 55, kde je uveden přehled škol „pro žáky se ztrátou sluchu“ vyplývá, že v názvech škol je značná nejednotnost. Setkáváme se jak se zcela zavádějícím termínem „hluchoněmý“, který je dosud používán laickou veřejností, ale můžeme se s ním setkat i v některých odborných pracích, užíval jej např. J. Piaget, tak s termínem „nedoslýchavý“, „neslyšící“ či s „vadou sluchu“. Prosim diplomantku, aby svůj postup vysvětlila, hlavně aby zdůvodnila, proč nezvolila termín „neslyšící“, který je zavedený na oboru, jenž sama studuje. Spojuje diplomantka různé termíny s různým stupněm sluchového postižení? Ve shodě s A. Hudákovou a J. Motejzíkovou budu v posudku používat termín student se ztrátou sluchu. Tutěž výtku mám, i když ta není tak podstatná, k rozkolísanosti termínů : „žák“ / „student“, které jsou použity pro pojmenování frekventantů středních škol. Tuto výtku vznáším proto, že předložená práce se řadí do okruhu didaktických prací, kde by měla být v souvislosti se školstvím používána jednotná terminologie.

Problematiku maturit zasazuje diplomantka do širokého kontextu vzdělávání na středních školách. Nejprve se zaměřuje na pojem školství, dále charakterizuje typy středních škol a sleduje vývoj vzdělanosti v českém státě. Tento kontext považuji z hlediska cíle diplomové práce, kterým je hlavně zhodnocení probíhajících reforem maturit a jejich dopadu na studenty se ztrátou sluchu, za příliš široký. Jedná se o přehled četných faktografických údajů, v nichž se někdy těžko hledají časové či kauzální souvislosti. Např. v subkapitole 2.3.1. M. Najmanová píše, že bude sledovat vývoj škol hlavně od druhé poloviny 18. stol., v subkapitole 2.3.2 se však zabývá jezuitským školstvím a odkazuje na pedagogické práce ze 16. stol.

Výhradu spočívající v uvádění velkého množství faktografických údajů, které z hlediska ústředního tématu nejsou nijak podstatné, mám i ke třetí kapitole, kterou diplomantka nazvala Historie maturitní zkoušky. Zde se už koncentruje na problematiku maturit, avšak zabývá se vývojem maturitních zkoušek na školách pro slyšící, nikoliv na školách pro studenty se ztrátou sluchu. Téměř padesát stran diplomové práce problematiku studentů se ztrátou sluchu nezohledňuje. Smyslem mého hodnocení není znevážení diplomantčina úsilí, které do prvních čtyř kapitol práce vložila, spíše chci upozornit, že práci by prospěla větší koncentrace na ústřední téma.

V uvedených čtyřech kapitolách diplomantka čerpá hlavně ze čtyř pramenů: z Ottova slovníku naučného (1896-1906), pedagogického slovníku J. Průchy a kol., z Průchovy stati *Vyšší sekundární vzdělávání* (2006) a Morkesovy monografie *Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejich funkcí* (2003). Na první pohled vyvolává rozpaky Ottův slovník naučný jako zdroj informací o školství. Diplomantka tuto volbu vysvětluje v poznámce č.4; Ottův slovník jí umožňuje porovnání významu pedagogických pojmů v rozpětí celého století. Tato poznámka je dostatečným zdůvodněním autorčiny volby. V souvislosti s výkladem jednotlivých pojmů je třeba ocenit, že autorka postupuje

systematicky, že cituje či parafrázuje relevantní výklady z vybraných publikací. Často se jí daří jednotlivé výklady vhodně propojit, někdy připojuje i vlastní komentář.

Jádrem práce jsou kapitoly 5-8. Zde diplomantka mapuje současnou formu a realizaci maturitních zkoušek na středních školách pro studenty se ztrátou sluchu. Její práce byla organizačně i časově náročná. V dotazníkovém šetření se jí podařilo oslovit celkem 9 škol, z nichž 6 svolilo ke spolupráci. Otázky byly cíleny na diagnostikování současných zkušeností škol s maturitními zkouškami, zejména sledovaly, jaké jednotlivé školy mají možnosti při zohledňování stupně sluchového postižení svých studentů. Aby se diplomantka mohla kompetentně vyjádřit ke způsobu zohlednění sluchové ztráty, prostudovala metodické plány daných škol, rámcové a školní vzdělávací programy, způsoby testování v programu maturita na nečisto a maturita bez handicapu. Částečně také analyzovala učební texty pro studenty středních škol a posuzovala jejich vhodnost pro žáky se sluchovým postižením.

Její práce je záslužná zejména v době, kdy CERMAT předkládá návrh reformy maturitních zkoušek. Autorka výstižně popisuje jednotlivé fáze tvorby tohoto reformního návrhu, komentuje současný stav i výhledy do roku 2012/2013. Východiskem jí jsou zejména reformní kroky, které probíhají na školách pro slyšící studenty. Ty pak modifikuje do podoby, která by odpovídala potřebám studentů se ztrátou sluchu, aby i pro ně byly vytvořeny pro složení maturitní zkoušky podmínky srovnatelné se slyšícími studenty. V této části práce se diplomantka vhodně inspirovává publikacemi A. Hudákové, cituje odpovídající části školského zákona, v příloze představuje ukázky z didaktického testu pro studenty se sluchovým postižením a příklady didaktických testů z různých předmětů, které byly použity v rámci testování maturita na nečisto v r. 2007.

Kapitoly 5-8, závěry a doporučení pro praxi pokládám za přínosná pro všechny pedagogy, zejména pro ty, kteří působí na školách pro žáky se ztrátou sluchu.

Škoda, že se diplomantce nepodařilo odstranit z práce některé formulační nepřesnosti, překlepy a pravopisné chyby. Upozorním jen na některé z nich:

- s. 8, 2. odstavec: chybná předložka *s* místo náležité *při*
- s. 13, 2. odstavec: volný přívlastek není oddělen čárkami
- s. 14, 1. odstavec: *byla instituce* místo *bylo institucí*
- s. 14, 2. odstavec: vložená vedlejší věta není oddělena čárkou
- s. 23, 1. odstavec: chybný tvar vztažného zájmena *jenž* místo náležitého *jež*, tvary vztažných zájmen jsou uvedeny chybně na několika místech práce
- s. 43, 1. odstavec: tvar *pisemné* místo *pisemnou*
- s. 109, 2. odstavec: opakuje se spojení *tím se*
- s. 113, 2. odstavec: *učit* místo *určit* aj.

Přes výše uvedené výhrady oceňuji materiál shromážděný v práci a závěry, které z něj diplomantka vyvodila.

Diplomovou práci doporučuji k obhajovacímu řízení.

návrh hodnocení: dobrý

V Praze 5. 9. 2008

PhDr. Jasňa Pacovská (Šlédrová)

Pacovská